

INSTITUTIONEN FÖR PSYKOLOGI

Spöa, sparka, slå och strypa.

Kriminellas våldsattityder avslöjas med implicita mätningar

Rezgar Hayder

Anders Paulsson

Magisteruppsats ht 2006

Handledare: Martin Bäckström och Fredrik Björklund

Abstract

Attitudes towards violence were assessed using both implicit (The Single Category Implicit Association Test; Karpinski & Steinman, 2006) and explicit measurements (a Feeling Thermometer). A group of criminals showed more positive explicit and implicit attitudes towards violence than a group of non-criminals. In addition, The Aggression Questionnaire (Buss & Perry, 1992) revealed significant differences in aggression between the groups; criminals' mean scores were higher on all four subscales (physical aggression, verbal aggression, anger and hostility). Furthermore, significant correlations were found between all the measures, including the implicit and explicit attitude measures. The findings support the validity of the SC-IAT as an implicit measure of violent attitudes. It has previously been shown to be resistant to e.g. social desirability and self-presentation. Practical applications are discussed.

Keywords: IAT, Single Category Implicit Association Test (SC-IAT), violence, attitudes, criminals.

I den psykologiska forskningsvärlden har forskare länge varit medvetna om att det hos människor förekommer tankar, känslor och attityder som inte är direkt uttalade – implicita sådana, som exempelvis inte blottas genom explicita frågeformulär. Kanhända är det på så sätt att människor helt enkelt är ovilliga att berätta om vad de känner och tycker, eller så har dessa tankar och känslor blivit förpassade till det omedvetna, men ändå har ett finger med i spelet i hur folk tycker, känner och reagerar på stimuli. För att komma åt dessa implicita/omedvetna skeenden behövs något utöver sedvanliga (explicita) test, frågeformulär och enkäter. Ett sådant test är The Implicit Association test (IAT; Greenwald, McGhee & Schwartz, 1998), som bygger på teorin att om man, genom att mäta snabba ”automatiska responser på stimuli” kommer åt de implicita känslorna, tankarna, attityderna som ligger till grund för responsen. Ett IAT är datorbaserat och bygger, lapidariskt beskrivet, på att snabbt sortera objekt från olika kategorier till olika grupper. Närmare beskrivning kommer längre fram. IAT har använts i en uppsjö av studier; allt från studier där man försökt hos testpersoner att mäta attityder gentemot svarta (Olson & Fazio, 2004) till undersökningar av attityder till fet kontra fettsnål mat (Roefs & Jansen, 2002). Diverse varianter av testerna har konstruerats och används flitigt bland annat inom forskning i social - och personlighetspsykologi.

Vi har intresserat oss för ett projekt i social –och kognitionspsykologi vid Institutionen för Psykologi vid Lunds universitet – inom vilket man söker att studera eventuella skillnader i implicita attityder till våldshandlingar mellan kriminella och ickekriminella människor. För att komma åt de implicita attityderna bestämde vi, i samverkan med våra handledare att basera studien på en modifierad variant, SC-IAT (Karpinski & Steinman, 2006), av det ovan nämna implicita associationstestet som vi i sin tur subtilt modifierade för våra ändamål. För att bredda studien använde vi också två mindre explicita testformulär. En kontrollgrupp av ickekriminella personer testades, i syfte att hitta den eventuella differensen.

För att studien skulle bli möjlig att genomföra, fordrades försökspersoner med kriminell bakgrund, helst våldsbrottslingar. Institutionen tog kontakt med Kriminalvården i Kristianstad, där en ungdomsanstalt är stationerad och vi fick möjlighet att genomföra våra tester på internerna på anstalten.

Kriminalitet och våld

Vad kategoriseras som våld? Att definiera begreppet våld på ett allmängiltigt sätt är svårt; begreppet är versatilt, ty vad våld är skiljer sig från samhälle till samhälle, men även inom olika grupper i ett samhälle och beroende på kontext och tid. Det som kan klassificeras som brottsligt våld i ett samhälle kan vara en fullständigt berättigad fysisk reprimand i ett annat. I gemene mans ögon är våld en handling som avsiktligt orsakar *fysisk* skada (Jones, 2000). På senare år har definitionen av våld i många länder expanderats till att även inbegripa psykiskt våld, exempelvis sexism och rasism. I linje med detta försöker Adams (1988) definiera psykiskt våld som; en handling som tvingar offret att göra någonting som det inte vill, hindrar offret att göra någonting det vill göra, eller skrämmer offret. Vi ska i enighet med kärnan av denna uppsats lägga brännpunkten på *fysiskt våld*.

Våld delas av vissa författare upp i instrumentellt eller fientligt våld. Instrumentellt våld är våld som används i syfte att uppnå ett mål; t.ex. vid rån där förövaren agerar på ett beräknligt, lugnt sätt. Fientligt våld är å andra sidan mer spontant, impulsivt och aggressivt; exempelvis misshandel eller slagsmål. Instrumentellt våld används i syfte att få kontroll över situationer, fientligt våld är konsekvenserna av förlorad kontroll. Denna indelning av våld är enligt många vanskelig, vissa anser den som direkt oriktig. Katz (1988) hävdar bland annat att många rånare agerar impulsivt och får en kick av sitt beteende.

Under vissa omständigheter kan våld ses som berättigat, även ur ett lagmässigt perspektiv; under krig exempelvis, där en part försvarar sig med samma medel som fienden attackerar med, eller under självförsvar på individnivå. Andra former av våld som är accepterade eller i alla fall mer eller mindre ses som acceptabla är våld i samband med sport (boxning, brottning) samt så kallad ”kroppslig bestraffning” (corporal punishment) – när föräldrar bestraffar sina barn med ”rimligt” fysisk våld – t.ex. smisk på gumpen. Dessa former av våld är emellertid kontroversiella. Vissa hävdar att denna typ av våld kan leda till långsiktiga negativa och destruktiva konsekvenser; den som utsätts för våld (t.ex. ett barn) kan i ett senare skede i livet bli våldsbenägen (Jones, 2000).

Vad orsakar våldsamt beteende?

Teorierna om varför en del människor är våldsamma har gått den långa vägen från, vid första anblicken, primitivt groteska till mer sofistikerade, precisa och väl förankrade i verkligheten. Under postdarwinismen hävdade vissa forskare att människans benägenhet till våldsamt beteende direkt var orsakat av att våra förfäder var apor; människan antogs vara en förlängning av apan, en förfinad modifikation – sålunda var det aggressiva beteendet en del av

människans natur (många aparter tycktes vara aggressiva). Vissa forskare hävdade att personer som på vissa punkter påminde om antropoider – t.ex. hade långa armar och grov kroppsbehåring – led av någon sorts sedefördärv orsakat av primitivt psykiskt återfall till apstadiet (Jones, 2000). Sheldon (1949) drev denna tes vidare och kom fram till att brottslingar generellt sett hade en annorlunda kroppsbyggnad – mer muskulös och atletisk - än andra människor. Realiteten är emellertid den, att forskare som Sheldon ideligen använde sig av en felaktig metodologi och understödde sina resultat med missvisande argument. Det är idag för var man känt att en persons kroppsbyggnad till stor del beror på kostvanor, arbets- och levnadssätt. I sin tur relaterar dessa faktorer till klasstillhörighet.

Idag vet man likaså att individer från lägre klasser i samhället är överrepresenterade i brottstatistiken (Jones, 2000). En annan mer solid och med verkligheten kongruent förklaring till att mer våldsbenägna och aggressiva personer har en robustare kropp är att barn, som är lite större än sina jämgamla lekkamrater, ofta tar åt sig mer och använder sin styrka för att få sin önskan genom. Detta resulterar i att barnen längre fram i livet har en tendens att bli mer våldsamma. En undersökning har visat att treåringar som är en halv inch (ca 1,3 cm) längre än sina kamrater riskerar att i större omfattning under skolåren bli mobbare och därefter våldsbrottslingar (Raine, Reynolds, Venables, Mednick & Farrington, 1998).

Biologiska/genetiska faktorer och dess interaktion med miljön.

I debatten kring arv eller miljö har det argumenterats under en längre period utan att man riktigt nått en upplösning. Rent metodologiskt är ämnet i många avseenden svårforskat, mycket eftersom de kringliggande variablerna är svårkontrollerade och av stor mångfald. Christiansen (1974) studerade 6000 danska tvillingar och kunde påvisa att av alla manliga enäggstvillingar som begått ett brott, hade 35,4 % en tvilling med ett registrerat brott. Detta i stark kontrast till de manliga tvåäggstvillingar som begått ett brott, där endast 12,3 % hade en tvilling med ett registrerat brott. Det går dock inte att negligera de miljömässiga faktorerna helt. Rowe (1990) fann att människor söker sig till miljöer som överrensstämmer med ens ”genetiska personlighet”, vilket innebär att tvillingar med samma uppsättning av gener naturligt söker sig till liknande aktiviteter, oavsett om de är lagliga eller inte. En studie som granskade adoptivfall mellan 1924 och 1947 i Danmark kunde påvisa att adoptivbarnet löpte större risk att begå ett brott (både våldsamma och icke-våldsamma) om den biologiska fadern hade ett kriminellt förflutet. Är adoptivfadern dessutom kriminell löper adoptivbarnet ännu större risk att hamna i brottsbanan, vilket bekräftar att miljön inte kan ignoreras som faktor (Mednick, Moffitt & Stack, 1987). Förutom detta finns det diskussioner kring hur

kromosomförändringar, neurotransmittorer, hormoner och externa faktorer (som dietförändring) på olika sätt kan inverka på beteenden i våldsam riktning. Många studier rörande den genetiska influensen på våldsamma beteenden har kritiserats för att de förbiser den sociala kontexten i för stor utsträckning (Jones, 2000).

Socialiseringsfaktorer

Våldsamma beteenden kan även förklaras med hjälp av den socialiseringsprocess varje människa genomgår. Denna process har haft flera olika teorier som förklaringsmodell. En av dessa är Albert Banduras *sociala inlärningsteori*, som kombinerar delar av behaviourismen med kognitiv psykologi. Beteendeförstärkningar kan ske med hjälp av belöning och bestraffning, men även genom direkta observationer av andra (modellinlärning). Ett av de mest klassiska exemplen som illustrerar detta är ett experiment av Bandura (1965), där barn fick se en film om hur en docka blev slagen, sparkad och hamrad på olika sätt av en vuxen modell. Barnen var indelade i tre grupper – en grupp fick se modellen bli belönad, en grupp fick se modellen få reprimander, och en grupp fick se förloppet utan några konsekvenser alls. Barnen placerades sedan i ett annat rum med några leksaker och en likadan docka. De barn som fick se filmen med reprimander uppvisade färre aggressiva beteenden än de i övriga grupperna. Detta innebar dock inte att de barn som fick se filmen med bestraffning inte lärt sig beteendet. När experimentet senare erbjöd barnen fina priser för att slå dockan lyckades alla reproducera modellens aggressiva handlingar.

Enligt Bandura (1976) sker inlärning framförallt under tre olika miljöer: hemma med familjen, via subkulturer (som t.ex. gängtillhörighet), samt genom övriga kulturella former (t.ex. TV, tidningar, böcker). Barn som blir utsatta eller observerar (bråk mellan föräldrar) våld i familjen kan lära sig att förstå hur våld kan användas som verktyg för att få sin vilja igenom. Genom att våld impliceras i deras beteende löper de signifikant större risk att begå våldsbrott under sina vuxna liv (Maxfield & Widom, 1996).

Teorien behandlar mycket av den socialisering som sker med hjälp av psykologiska processer. En annan aspekt är sociologiska faktorer som bakgrund, grupptillhörighet, fattigdom och makt. Det är allmänt känt att våldsbrott begås i större utsträckning i fattigare områden. En orsak till detta kan vara att familjer med ekonomiska problem har en starkare koppling till våld inom familjen än de som är mer välbärgade (Frude, 1994). Överlag kan våldsamma handlingar förklaras med åtskilligt antal faktorer. Kriminalitet styrs inte bara av de sociala faktorer man omges av, utan även psykologiska mekanismer som inverkar direkt och indirekt på beteende. En fördjupning i människans sociala kognition är således intressant.

Social Kognition

Socialt beteende anses i allmänhet vara under medveten kontroll. En betydande del av forskningen inom det sociokognitiva fältet visar och understryker emellertid att socialt beteende jämväl kommer till uttryck på ett implicit, omedvetet sätt. Detta innebär i sin enkelhet att en persons tidigare erfarenhet påverkar dennes beteende på ett för personen omedvetet sätt, samt att det personliga erfarna inte på ett fullgott sätt kan studeras med den sedvanliga metoden, via frågeformulär, enkäter, av explicit karaktär (Greenwald & Banaji, 1995). Attityder ses som en elementär byggsten i det som i vardagligt tal kallas för beteende. Vad är då en attityd? Eftersom begreppet är abstrakt kan det följaktligen definieras på flera olika sätt. Här nedan listas tre definitioner av begreppet *attityd*, som trots sin gamla datering fortfarande gäller.

- An attitude is a disposition to react favourably or unfavourably to a class of objects (Sarnoff, 1960, s.261).
- An attitude is a mental and neural state of readiness, organized through experience, exerting a directive or dynamic influence upon the individuals response to all objects and situations with which it is related (Allport, 1935, s.810).
- Attitudes are predispositions to respond, but are distinguished from other such states of readiness in that they predispose toward an evaluative response (Osgood, Suci & Tannenbaum, 1957, s.189).

En attityd är, kort sagt, en utvärdering i positiv eller negativ bemärkelse, om människor, grupper, personer, objekt, företeelser eller åsikter. Den är även organiserad och strukturerad på det viset att den inverkar på beteendet i den mån att attityden favoriserar handlingar i olika riktningar. De ovannämnda definitionerna är hämtade ur en tid då behaviourismen hade en stark influens på psykologin. Nutida attitydforskning brukar i övrigt dela in en attityd i tre aspekter: 1) en *kognitiv* som gäller uppfattandet av ett fenomen, 2) en *emotionell* som gäller den känslomässiga reaktionen på fenomenet, 3) och en *konativ* som gäller strävan eller handlingsriktning (Egidius, 1994).

Hur uppkommer/formas attityder?

Generellt sätt kan man dela in svaret på frågan i två delar. Den ena är *social inlärning*; som inkluderar klassisk betingning, instrumentell betingning och observationsinlärning. Den andra är, *social comparison*, som inte grundar sig på inlärning utan på en jämförande

mekanism, och innebär att en person jämför sig med andra i syfte att bestämma huruvida hans/hennes bild av ett objekt i verkligheten är korrekt eller inte korrekt (Festinger, 1954). Såframt personens attityd stämmer överens med andras, behåller personen den, skiljer den sig från andras, finns det en tendens att den justeras för att passa in mängden. Till grund för ett sådant beteende ligger antagandet att om flera personer har samma attityd, bör den vara den korrekta. Det finns undersökningar som bland annat visar att personer, genom att få höra negativa påståenden om en viss människogrupp, tenderar att ta till sig attityden, utan att ha mött en person ur den givna gruppen i fråga (Shaver, 1993). Här formas en attityd av två faktorer, social information från andra, samt strävan om att efterlikna andra i deras synsätt. Dessa faktorer kan användas som förklaringsmodell till varför kriminella bör bära på positiva våldsattityder, då de genom sina erfarenheter upplevt våld i annan utsträckning än icke-kriminella.

Hur påverkar attityder beteende?

Att attityder påverkar ens beteende är ett allmänt vedertaget faktum. Definitionerna ovan talar sitt klara språk och det ligger därav nära till hands att fråga sig hur attityder påverkar beteendet, på vilka sätt och under vilka omständigheter, samt huruvida det går att predicera ett beteende utifrån kunskapen om en attityd. Forskning har fastslagit att attityder aktiveras på en omedveten nivå (Bargh, Chaiken, Govender, & Pratto, 1992). Studier visar att det finns ett antal olika faktorer, så kallade moderatorer, som har en avgörande betydelse för attitydens påverkan på beteendet. Dessa moderatorer är; attitydens ursprung (*attitude origin*), attitydens styrka (*attitude strength*) samt attitydens specificitet (*attitude specificity*) och dessa påverkas i sin tur av den *kontextuella* faktorn.

Attitydens ursprung: Åtskilliga studier har visat att styrkan av en attityds påverkan på beteendet bland annat beror på sättet som attityden uppkommit på. Attityder som formats via direkt erfarenhet visar sig ha starkare påverkan på ens beteende än attityder som uppkommit genom hörsägen. Denna skillnad beror på att attityder som formats av direkt erfarenhet/upplevelse är enklare att återkalla, vilket således innebär att de har en starkare påverkan på beteendet (Baron & Byrne, 2000).

Attitydens styrka: En attityds styrka är avgörande för hur attityden påverkar beteendet. Ju starkare än attityd är, desto kraftigare påverkar den beteendet (Petkova, Ajzen & Driver, 1995). En attityds styrka består i sin tur av flera underkomponenter. Dessa är, *relevans* – hur pass mycket en person bryr sig om, och påverkas av ett attitydobjekt, *kunskap* – hur mycket individen vet om attitydobjektet, *intensitet* – hur stor den emotionella reaktionen blir vid

aktiveringen av en attityd, samt *tillgänglighet* – hur lätt attityden återkallas i olika situationer. Studier har visat att alla dessa underkomponenter har en avgörande betydelse för hur pass mycket en attityd influerar ett beteende (Krosnick, Bertz, Jussim & Lynn, 1993). Den mest avgörande av de tre faktorerna är *relevans*, som i sin tur beror på ett egenintresse (*vested interest*), dvs. hur pass personligt viktig en attityd är för personen som fogar över den. Studier har visat att ju högre graden av egenintresse är, desto mer påverkar attityden personen i fråga (Crano & Prislin 1995). I en studie som bekräftar tesen ringdes studenter vid ett universitet upp och tillfrågades om de skulle vilja delta i en kampanj mot en höjning av åldern, från 18 till 21 år, för konsumtion av alkohol. Forskarnas hypotes var att studenter i den lägre åldersgruppen, under 21 år, hade ett starkare egenintresse, eftersom ett beslut eventuellt kunde påverka de själva, och skulle följaktligen i större omfattning tacka ja till att ställa upp i kampanjen. Resultaten bekräftade hypotesen; 47 procent av de tillfrågade i den unga gruppen svarade ja, medan endast 12 procent i den äldre gruppen gjorde detsamma (Sivacek & Crano, 1982).

Attitydens specificitet: Hur pass mycket attityden är fokuserad på specifika objekt och situationer snarare än på generella sådana; detta innebär att en person kan ha en generell/allmän attityd till exempelvis en religion i stort, men även ha en specifik attityd till vissa aspekter av själva religionen. Forskare har visat att det mer framgångsrikt går att predicera ett beteende utifrån en attityd, då beteendet och attityden är på samma specificitetsnivå.

Den *kontextuella faktorn* kan påverka förhållandet mellan attityd och beteende; det är den som hindrar en individ att uttrycka en attityd i en viss situation (Baron & Byrne, 2000). Den kontextuella faktorns implikation kan enkelt illustreras enligt följande; Kalle beställer en korg, väntar länge och får korven, men med senap på. Kalle önskade sig inte senap, men överväger trots det att inte säga ifrån för att få en ny korg. Anledningarna skulle kunna vara att Kalle inte orkar vänta eller kan vänta, att Kalle är för hungrig, eller helt enkelt inte vill låta ohövlig. I en sådan situation har den kontextuella faktorn, jämsides med övriga faktorer, en direkt betydelse för relationen mellan attityd och beteende. Faktorn hindrar helt enkelt individen att ge utlopp för sin attityd.

Implicita attityder

Greenwald och Banaji (1995) definierar en implicit attityd som; introspektivt odefinierade spår av förfluten erfarenhet som förmedlar gynnsamma eller icke gynnsamma känslor, tankar eller beteenden gentemot sociala objekt. En implicit attityd är, enklare

formulerat, en attityd som påverkar beteendet utan att personen som besitter den är medveten om det. Försök att framkalla och avhölja implicita attityder har gjorts på många håll och med framgång. Zajonc (1968) myntade begreppet *mere exposure*. Testpersoner som utsätts för ett och samma stimulus upprepade gånger tenderar att missattribuera igenkännandet genom att värdera det mer positivt (Bornstein & D'Agostino, 1992). Detta är en så kallad implicit attitydeffekt. Forskning har visat att det är möjligt att frambringa positiva och negativa implicita attityder till neutrala stimuli genom att under mycket kort tid visa negativa eller positiva stimuli precis innan det neutrala. Testpersoner som utsätts för positiva stimuli innan det neutrala tenderar att värdera det neutrala stimuli positivt, och testpersoner som utsätts för det negativa stimuli tenderar istället att värdera det neutrala stimuli negativt (Murphy & Zajonc, 1993).

Kontextuella faktorer har en implicit påverkan på attityder. Schwarz och Cole (1983) visade att testpersoner hade olika attityder till sin livskvalitet beroende på hur väderleken var under undersökningen. Under soliga dagar tenderade testpersoner att ge ett mer positivt omdöme om sin livskvalitet, under regniga dagar vara omdömena generellt sätt mindre positiva. När testpersonerna ombads att beskriva vädret i början av undersökningen, eliminerades den implicita attityden och dess påverkan på beskrivningen av livskvaliteten. En studie i linje med den ovan nämnda gjordes av Schwarz, Strack och Mai (1991). En grupp av testpersoner tillfrågades via enkäter huruvida de var lyckliga i sitt äktenskap samt om de var lyckliga med livet i stort. När frågan om äktenskapet föregick frågan om livet i stort och testpersonerna tyckte att de hade ett lyckligt äktenskap fanns det en tendens till att testpersonerna svarade positivt på frågan om livet i stort, till skillnad från testpersonerna som hade ett mindre lyckligt äktenskap. Denna tendens kunde inte påvisas när testpersonerna fick svara på frågan om livet i stort först.

Dessa framlagda bevis innebär i sin helhet att det *rimligtvis* är presumerbart att kriminella (åtminstone våldsbrottslingarna) bär på implicita positiva attityder till våld, då de under utsättningen för våld slutligen missattribuerar igenkännandet med positiva valenser.

Implicita och explicita attityder – ett konstrukt eller två?

Inom forskningen kring attityder tvistar man om huruvida explicita och implicita attityder är ett och samma konstrukt i hjärnan eller inte. Det finns två skolor; Fazio och Olson (2003) hävdar att det inte finns några bevis på att implicita och explicita attityder är två olika konstrukt i minnet och avfärdar antagandet om att attityder som kommer till uttryck är medvetna eller omedvetna. De menar vidare att det inte finns någon mätmetod

som garanterar att påvisa huruvida implicita och explicita attityder är två olika (teoretiska) konstrukt, och att man därav bör tala om explicita och implicita *mätningar*, inte om explicita och implicita *attityder*. Aktiveringen av en attityd/evaluering antas fortgå i ett förlopp. Implicita mätningar kommer åt evalueringen i ett tidigare skede av processen, dvs. innan en medveten kontrollprocess. Explicita mätningar kommer åt attityden/evalueringen efter att medvetna processer haft möjlighet att ändra på attityden.

Skillnaden mellan vad en implicit och explicit attityd är skulle helt enkelt bero på huruvida personer är motiverade att ändra på sina explicita responser och om de har möjlighet till detta (Fazio & Olson, 2003).

Nosek (2003), hävdar å andra sidan i linje med bland andra Cunningham, Preacher, och Banaji (2001) och Greenwald och Farnham (2000), att de implicita och explicita attityderna är två olika konstrukt. Nosek (2003) menar att dessa kan vara nära relaterade till varandra. Huruvida en attityd är implicit eller explicit är avhängigt intra –och interpersonella aspekter (som bland annat inbegriper självpresentation och social önskvärdhet) (Nosek, 2003). Enkelt förklarar innebär detta att implicita mätningar kommer åt attityder i deras ursprungsform, medan explicita mätningar öppnar för testpersonen att anpassa sin attityd till olika sociala syften och omständigheter. En undersökning av Nosek (2003) visar att social önskvärdhet har en essentiell roll i relationen mellan implicita och explicita attityder. Flertalet andra undersökningar stödjer Noseks tes om att implicita och explicita attityder är två olika konstrukt; bland annat neurologiska sådana som visar att explicita och implicita attityder är kopplade till skilda kognitiva processer i hjärnan (Cunningham, Johnson, Gatenby, Gore & Banaji, 2003). En annan intressant aspekt i frågan om attityders natur är den att Nosek och Hansen (2004) hävdar, till skillnad från, Olson och Fazio (2003) att det inte är önskvärt att skilja på de egna och omgivningens/kulturens attityder.

Historisk inblick – Implicit Association Test

Det allra vanligaste testet för att mäta implicita attityder är *The Implicit Association Test* (Greenwald, McGhee & Schwarz, 1998). Testet har haft en enorm genomslagskraft inom fältet för social kognition – främst inom områden som fördomar, självkänsla (self-esteem), social identitet och liknande sociala fenomen (Fazio & Olson, 2003). Av alla implicita mätmetoder är IAT det mest använda; något som kan förklaras med den höga reliabilitet som testet visats sig ha, men även det faktum att testet är användarvänligt och att det frambringt många intressanta resultat genom åren (Greenwald & Nosek, 2001).

IAT:s huvudsyfte är att mäta de implicita fenomen som är oåtkomliga för introspektion. Detta sker genom att mäta snabba responser (reaktionstiden). Dessa responser kan sedan svara för vilken associationsstyrka två kategorier har. Testet består av två huvudkategorier – en objektskategori och en attributkategori. Objektskategorin innehåller ord från två dikotoma begrepp, t.ex. invandrarnamn och svenska namn. Attributkategorin innehåller även den – ord från två dikotoma begrepp – med skillnaden att orden inte beskriver ett *objekt*, utan ett *attribut* för ett objekt; t.ex. positiva och negativa ord. När ett ord dyker upp på skärmen gäller det att placera det i rätt kategori. Nyckeln till testet är att ett ord ur objektskategorin (t.ex. invandrarnamn) delar samma responsknapp som ett ord ur attributkategorin (t.ex. positiva ord). Antagandet bygger sedan på att det är *enklare* (och därmed snabbare) att sortera ett ord om de två kategorierna som delar samma responsknapp är starkt associerade med varandra (Greenwald et al., 1998; Greenwald & Nosek, 2001).

Eftersom IAT delar in både objekt och attribut i två dikotoma subkategorier finns det vissa begränsningar i val av mätbara objektskategorier. Trots att många sociala fenomen har en kompletterande motsvarighet (t.ex. man-kvinna, ung-gammal, positiv-negativ), är IAT begränsat på två punkter:

- 1) Ett begrepp kan sakna adekvata motsatsförhållanden. Med detta menas att alla objekt och kategorier inte alltid har en passande, kompletterande sida.
- 2) Vissa objekt är mer intressanta att mäta i sin enskildhet. Detta går inte att mäta med den teststrukturen som ett vanligt IAT har (Greenwald & Farnham, 2000; Karpinski & Steinman, 2006).

Förutom detta kan mer information erhållas om man mäter två objekt självständigt istället för ihop. Detta har att göra med det tolkningsdilemma ett vanligt IAT skapar. Låt säga att vi vill mäta de implicita attityderna till svensknamn eller invandrarnamn. Testresultatet baseras på en jämförelse av ens positiva associationer kring svenska namn och/eller negativa associationer kring invandrarnamn, samt ens negativa associationer kring svenska namn och/eller positiva associationer kring invandrarnamn. Att visa en preferens för t.ex. svenska namn, kan ha flera orsaker; förekomsten av många positiva associationer till svenska namn, bristen av negativa associationer till svenska namn, förekomsten av flera negativa associationer till invandrarnamn, eller bristen av positiva associationer till invandrarnamn. Vilken av dessa faktorer som bidrar starkast till resultatet går inte att avgöra. Hade testet utförts på var och en av objekten (invandrarnamn och svensknamn) i separata test, hade de

mer specifika orsaksförklaringarna kunnat tydliggöras på ett annat sätt (Blanton & Jaccard, 2006; Nosek, Greenwald, & Banaji, 2005).

Av ovanstående anledningar skapades ett *Single Category Implicit Association Test* (SC-IAT) av Karpinski & Steinman (2006). Testet grundar sig på samma princip som IAT, med den stora skillnaden att bara *en* objektskategori används. I övrigt är skillnaderna inte särskilt markanta – en viss förändring i teststrukturen (antalet testblock och ord per block) har skett.

Explicita kontra implicita test

När man inom psykologin undersöker människors attityder, värderingar och tankar mot olika objekt, grupper eller liknande har explicita frågeformulär varit till stor nytta. Men vad händer när man undersöker en attityd eller inställning till något som våld? Stor sannolikhet är att personer responderar med socialt önskvärda svar, åtminstone under de förhållanden då ett ”korrekt” testresultat är av deras största intresse (Snowden, Gray, Smith, Morris & MacCulloch, 2004). För att kunna mäta dessa psykologiska fenomen som är så socialt stigmatiserade (t.ex. fördomar) har implicita mätmetoder skapats. Snowden et. al (2004) listar några av de fördelarna IAT har som verktyg i jämförelse med explicita mätmetoder: (1) det går inte att styra med medveten kontroll, (2) det är icke-transparent och därmed svår att fejka, (3) det kan vara en bättre indikator till verkligt beteende än explicita mätmetoder, (4) det är mottagligt för klinisk förändring, dvs. ett IAT kan påvisa eventuella förändringar efter avslutad behandlingsfas.

Studiens syfte och mål

Det huvudgripande syftet med denna studie är att undersöka huruvida kriminella skiljer sig jämfört med ”vanliga” människor rörande implicita våldsattityder. Detta har testats med hjälp av den modifierade våldsvarianten av SC-IAT.

Studiens explicita mätinstrument, The Aggression Questionnaire och ”känslotermometer”, har två syften:

- 1) Påvisa huruvida explicita våldsattityder skiljer sig mellan grupperna. Påvisa huruvida aggression skiljer sig mellan grupperna
- 2) Undersöka vilka samband de har med SC-IAT.

Det sistnämnda är intressant ur flera synvinklar. Dels inom den teoretiska ramen för hur samspelet mellan implicita och explicita attityder ser ut, men även som ett slags validitetsmått för det implicita associationstestet. Karpinski & Steinman (2006) använde starkare korrelation mellan implicita och explicita tester som motivering till att deras SC-IAT har en högre validitet än det vanliga IAT (Greenwald et al., 1998).

Den övergripande uttalade hypotesen är att det finns medelvärdesskillnader på alla tester. De kriminella förväntas ha starkare positiva implicita attityder, starkare positiva explicita attityder, samt en högre nivå av aggression jämfört med den icke-kriminella kontrollgruppen.

Inom kriminalvården finns det även ett intresse av ett instrument som mäter attityder till våld/aggression, men samtidigt är resistent mot socialt önskvärda svar. Eftersom internerna ofta genomgår olika typer av anti-våldsprogram, t.ex. *aggression replacement training* (ART), finns det en önskan om en mätmetod som kan användas i slutet av behandlingsfasen för att evaluera om en verklig effekt har skett. SC-IAT kan därmed bli ett användbart mått för att undvika de metodologiska problem som framkommer vid självrapportering.

Metod

Deltagare

46 försökspersoner deltog i studien, alla var män. Av dessa tillhörde 30 den kontrollgrupp som rekryterades via Lunds Universitet (18 studenter) och Rosengård (12 studenter). Testgruppen bestod av 16 interner från kriminalvårdsanstalten i Vää (Kristianstad). Av dessa 16 satt 10 inne för olika typer av våldsbrott. Medelåldern för kontrollgruppen var 22,5 ($SD = 2,54$) och för testgruppen 20 ($SD = 0,97$).

Material

Det implicita testet genomfördes på en bärbar Dell Inspiron 1,2 GHz Celeron. SC-IAT våldstestet är byggt med E-prime version 1.1, utvecklat av Psychology Software Tools, Inc. De explicita testerna, The Aggression Questionnaire (Buss & Perry, 1992) och "Känslotermometern", var utskrivna frågeformulär och fylldes i för hand. The Aggression Questionnaire har använts i en försvenskad version, översatt av medarbetare inom kriminalvården. Den bestod av 29 items med en likertskala på 1-4. Reliabiliteten mätt med

Cronbachs Alfa var 0,913. Testgruppen har förutom detta test även fyllt i ett litet formulär om bakgrundsinformation, ålder och brott (Appendix B).

De två attributkategorierna med positiva respektive negativa ord, är tagna från en lista sammanställd av Bellezza, Greenwald och Banaji (1986). Objektskategorin, med våldsamma ord, är sammanställd av undertecknade författare med bedömningen att de är både familjära och tydligt klassificerbara som våldsamma ord för hela försökspopulationen. De valda orden bifogas i Appendix C.

SC-IAT. Denna studie använde sig av samma teststruktur som Karpinski och Steinman (2006) utvecklat i sitt SC-IAT, med några få modifikationer. Första steget i testet var att sortera våldsord och negativa ord i samma kategori (samma responstangent). Andra steget i testet var att sortera våldsord och positiva ord i samma kategori (samma responstangent). Våldsorden behöll samma kategoriseringsplats ("k-tangenten") under hela testet, medan den positiva och negativa kategorin bytte plats efter första steget (som innehöll ett övningsblock och ett testblock). Det vanliga SC-IAT lät de två attributkategorierna behålla samma plats (kategorisering) under hela testet, och bytte endast plats på objektskategorin efter första steget – dvs. objektet var högerkategoriserat under första steget men vänsterkategoriserat under andra. Med undantag för dessa smärre förändringar såg testet exakt likadant ut som det ordinarie SC-IAT. Under testets gång syntes orden ett i taget på skärmens mittpunkt. Placerades ordet i rätt kategori fick försökspersonen ett grönt "OK" under 200 ms. Placerades ordet i fel kategori fick försökspersonen ett rött "X" under 200 ms. Svarade försökspersonen långsammare än 2000 ms dök "Klicka snabbare" upp under 500 ms. Tangenterna "d" och "k" användes som svarsknappar. Alla orden presenterades med små bokstäver i textformatet Arial. Bakgrundsfärgen var vit och textfärgen var svart under hela testet.

Orden förekom (se nedan) i en skev proportionell fördelning. Första steget, med block 1 och 2, använde positiva, negativa och våldsamma ord med fördelningen 10:7:7. Andra steget, med block 3 och 4, använde positiva, negativa och våldsamma ord med fördelningen 7:10:7. Detta innebar att k-tangenten hade 58 % av de korrekta svaren, medan d-tangenten hade 42 % av de korrekta svaren. Anledningen till den skeva fördelningen var att undvika en *response bias* (Karpinski & Steinman, 2006). Under de första två blocken delade negativa och våldsamma ord samma responstangent, medan våldsamma och positiva ord delade samma responstangent under de två sista blocken.

Huvudstrukturen – med fyra delblock – såg ut som följande:

- 1) Övningsblock med sammanlagt 24 ord. Vänsterfältets övre hörn var rubricerat med kategorin ”Positiva ord” – tilldelade svarstangenten ”d”. Högerfältets övre hörn var rubricerat med ”Negativa ord eller Våldsamma ord” – tilldelade svarstangenten ”k”. Av de 24 orden var 10 positiva, 7 negativa och 7 våldsamma.
- 2) Testblock med sammanlagt 72 ord. Samma rubriksättning och fördelning av ord som under övningsblock 1. Av de 72 orden var 30 positiva, 21 negativa och 21 våldsamma.
- 3) Övningsblock med sammanlagt 24 ord. Vänsterfältets övre hörn var rubricerat med kategorin ”Negativa ord” – tilldelade svarstangenten ”d”. Högerfältets övre hörn var rubricerat med ”Positiva ord eller Våldsamma ord” – tilldelade svarstangenten ”k”. Av de 24 orden var 10 negativa, 7 positiva och 7 våldsamma.
- 4) Testblock med sammanlagt 72 ord. Samma rubriksättning och fördelning av ord som under övningsblock 3. Av de 72 orden var 30 negativa, 21 positiva och 21 våldsamma.

Explicita frågeformulär. The Aggression Questionnaire (Buss & Perry, 1992) var ett frågeformulär som användes i studien och avsåg att mäta aggression på fyra delskalor: (1) fysisk aggression, (2) verbal aggression, (3) ilska (anger) och (4) fientlighet (hostility). Exempel på olika påståenden (items) inom de olika delskalorna var: fysisk aggression - ”Om jag blir provocerad tillräckligt kan jag klippa till en person”; verbal aggression - ”Jag talar öppet om för mina vänner om jag har en avvikande åsikt”; ilska - ”Jag brusar upp snabbt men kommer också snabbt över min ilska”; fientlighet - ”Ibland är jag helt uppfylld av avundsjuka”. Förutom att frågeformuläret gav sken om hur aggressiv en person var överlag, kunde det även se hur aggressionen manifesterade sig på de olika delskalorna (en person kunde vara mer verbalt aggressiv än fysiskt). Frågeformuläret bestod av 29 frågor, fördelat mellan de fyra faktorerna. De olika aggressionsnivåerna svarade för olika beteendemönster. Fysisk och verbal aggression representerade en instrumentell komponent av beteende – vilket sker när man skadar eller sårar andra. Ilska representerade den mer emotionella/affektiva komponenten av beteende – vilket sker när man är fysiologiskt upphetsad eller i förberedelse för aggression. Fientlighet representerade den kognitiva komponenten av beteende – vilket är konsistent med att känna orättvisa eller känslor av illvilja. Buss & Perrys (1992) analys visade bl.a. att ilska är starkt korrelerat med de övriga tre faktorerna, och att det även visat sig vara en slags ”brygga” mellan den instrumentella komponenten och den kognitiva.

”Känslotermometern” (Feeling Thermometer, i Appendix A) var en skattning av olika ord på en skala från 1-100, där lägsta talet var rubricerat som ”kallt/negativt”, och högsta talet rubricerat som ”varmt/positivt”. Till skillnad från frågeformuläret beskrivet ovan (som mätte aggressivt beteende), avsåg ”känslotermometern” att mäta den direkta (explicita) *inställningen* (attityd) till olika våldsord, negativa ord och positiva ord. Orden som skattades var samma ord som användes i det implicita testet (SC-IAT). ”Känslotermometern” kan därför, i stora drag, ses som den explicita testmotsvarigheten till Vålds-SC-IAT.

Procedur

Internerna introducerades om studien på kriminalvårdsanstaltens respektive avdelningar. Studien presenterades som ett projekt mellan Lunds universitet och kriminalvården rörande våld och aggression. Förutom detta beskrevs testet övergripande – en sorteringsuppgift med ord som görs genom enkla knapptryckningar på tangentbordet. Deltagarna testades enskilt eller i par.

Introduktionen för kontrollgruppen skedde under andra premisser. Främst presenterades studien som ett enkelt experiment på en dator, och rekryteringen skedde i en mer öppen miljö – utanför klassrum, i fikarum, vid bibliotek osv. Alla försökspersoner, testgruppen såväl som kontrollgruppen, genomförde testerna i ett tyst rum.

När deltagarna genomförde det implicita testet framgick tydligare och mer detaljerade instruktioner på datorskärmen. Övergripande huvuduppgiften var att kategorisera ord tillhörande tre olika kategorier; negativa, positiva samt våldsamma ord. Alla deltagare i studien genomförde blocken i samma ordning. SC-IAT tog ca 15 minuter att genomföra.

Direkt efter att det implicita testet var färdigt ombads deltagarna att fylla i några explicita frågeformulär. Först ut var The Aggression Questionnaire (Buss & Perry, 1992) som bestod av 29 frågor på en likert-skala. Fyra svarsalternativ fanns att välja mellan: (a) sällan/aldrig, (b) ibland, (c) ofta och (d) nästan alltid/alltid. The Aggression Questionnaire tog ca 7 minuter att genomföra.

Därefter fyllde försökspersonerna i ”känslotermometern”, ett formulär bestående av ett antal ord som skattas från kallt/negativa till varmt/positiva på en skala från 1-100. Känslotermometern tog ca 2 minuter att genomföra.

Testgruppen fick dessutom – på frivillig basis – dela med sig av några uppgifter rörande deras bakgrund och brottshistoria.

Resultat

Implicita mätningar av attityder till våld

Tabell 1.
Medelvärdestid (ms) på respektive testblock (SC-IAT)

Grupp	Block 2	Block 4
Kontrollgrupp ¹	703,72	948,68
Kriminella ²	791,56	942,63
Totalt ³	734,27	946,57

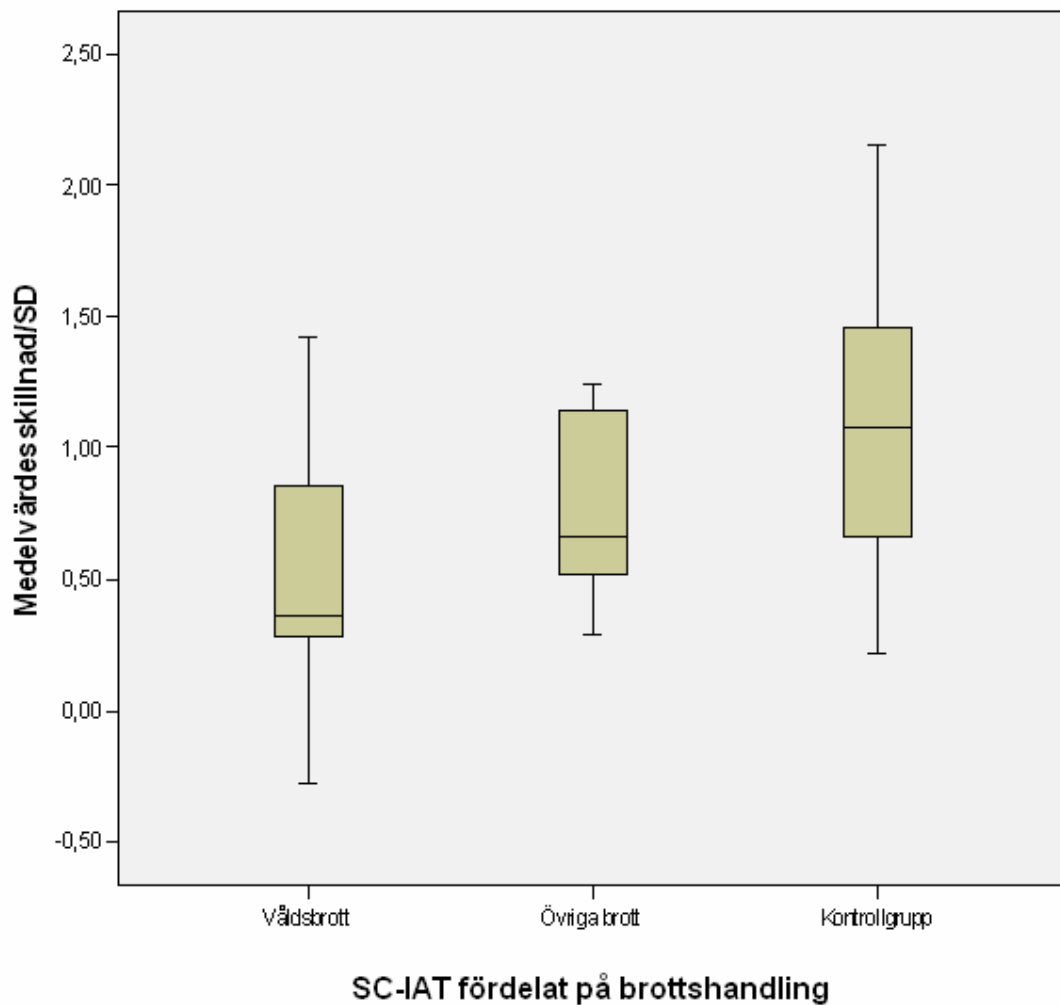
Kommentar: $N^1 = 30$, $N^2 = 16$, $N^3 = 46$.

Reducering och modifiering av data. Karpinski & Steinman (2006) satte en arbiträr felgräns på 20 % i kontrast till Greenwald et al. (2003) 10 %. Ökningen av den procentuella felgränsen motiverades med att SC-IAT uppmanar till snabbare svar ("klicka snabbare" under testet). Inga deltagare i studien hamnade över den valda felgränsen.

Vid uträkning av prestationsresultaten i SC-IAT användes den förbättrade *D-score* algoritmen (Greenwald et al., 2003). Eftersom block 1 och 3 med 24 ord vardera var övningsblock, eliminerades dessa från uträkningen. Två av orden i testet, "krig" (kategoriserat som negativt) samt "hota" (kategoriserat som våldsamt), togs bort från uträkningen då de av deltagarna uppfattades som svårkategoriserade pga. deras ambivalenta natur (krig uppfattas lätt som våldsamt). De svarade, av alla ord inom sina respektive kategorier, för högst procent av alla feltryckningar. Responstider som var <350 ms (för snabba), samt >2000 ms (icke-responser) eliminerades. Feltryckningar (felkategoriseringar) bestraffades med ett tidstillägg på 400 ms. För varje deltagare gjordes sedan följande uträkning: medeltiden av responserna på block 4 subtraherades med medeltiden av responserna på block 2. Differensen divideras sedan med standardavvikelsen av alla korrekta responser inom block 2 och 4. Ett lägre värde är en indikation på positiva implicita våldsattityder (se figur 1 nedan).

Mätresultat. För att testa hypotesen att det finns en skillnad i implicita attityder till våld mellan kriminella och icke-kriminella gjordes ett T-test som visade att det fanns en signifikant skillnad: $t(44) = 2,858$, $p < 0,01$ ($p = 0,006$). På block 2, där våldsorden kategoriserades med negativa ord, fick de kriminella ett högre medelvärde på responstiderna ($M = 791,6$ ms) än de icke-kriminella ($M = 703,7$ ms). På block 4, där våldsorden kategoriserades med positiva ord, fick de kriminella ett lägre medelvärde på responstiderna ($M = 942,6$ ms) än de icke-kriminella ($M = 948,7$ ms). Hypotesen kan därmed styrkas, de kriminella påvisar mer positiva implicita attityder till våld jämfört med de icke-kriminella.

De kriminella delades in två undergrupper, våldsbrottslingar (dråp, misshandel, människorov) och övriga brottslingar (knark- och tillgreppsbrott). Ett T-test visade att det inte fanns någon skillnad mellan våldsbrottslingar och övriga brottslingar: $t(14) = -1,009, p > 0,05$ ($p = 0,330$). Det fanns heller ingen skillnad mellan övriga brottslingar och kontrollgruppen ($t(34) = -1,298, p > 0,05$ ($p = 0,203$)). Däremot fanns det en signifikant skillnad mellan kontrollgruppen och våldgruppen: $t(38) = -2,853, p < 0,01$ ($p = 0,007$).

Figur 1. Medelvärdeskillnaden på SC-IAT inom respektive grupp.

Explicita mätningar av attityder till våld

Tabell 2.
Medelvärdeskattning av ord på känslotermometern

Grupp	Våldsord	Positiva ord	Negativa ord
Kontrollgrupp ¹	9,51	88,91	13,68
Kriminella ²	35,10	86,13	8,69
Totalt ³	18,41	87,94	11,95

Kommentar: $N^1 = 30$, $N^2 = 16$, $N^3 = 46$. Skattningsskala: 0 (varmt/positivt) – 100 (kallt/negativt).

Reducering och modifiering av data. Eftersom orden ”krig” och ”hota” eliminerades från SC-IAT, ströks de även från uträkningarna av ”känslotermometern”.

Mätresultat. För att testa hypotesen att det fanns en skillnad i explicita attityder till våld mellan kriminella och icke-kriminella gjordes ett T-test som visade att det fanns en signifikant skillnad: $t(44) = -5,074$, $p < 0,01$ ($p = 0,000$). Medelvärdet av våldsordsskattningarna på ”känslotermometern” för de kriminella ($M = 35,1$) var högre än för de icke-kriminella ($M = 9,5$). Det fanns dock ingen signifikant skillnad mellan kriminella och icke-kriminella på attributsorden (negativa: $t(44) = 1,479$, $p > 0,05$ ($p = 0,146$), positiva: $t(44) = 0,801$, $p > 0,05$ ($p = 0,427$)). Hypotesen kunde därmed styrkas, de kriminella påvisade mer positiva explicita attityder till våld jämfört med de icke-kriminella. Tittar man enbart på den kriminella gruppen, fanns det en skillnad mellan våldsbrottslingar och övriga brottslingar. Ett T-test visade på en signifikant skillnad mellan grupperna: $t(14) = 2,681$, $p < 0,05$ ($p = 0,018$). Det fanns dock ingen skillnad mellan övriga brottslingar och kontrollgruppen: $t(34) = 1,678$, $p > 0,05$ ($p = 0,102$)).

Explicita mätningar av aggression

Tabell 3.
Medelvärdesresultat på The Aggression Questionnaire

Grupp	Aggression	Fysisk agg.	Verbal agg.	llska agg.	Fientlighet agg.
Kontrollgrupp ¹	1,68	1,63	2,28	1,61	1,42
Kriminella ²	2,42	2,78	2,60	2,55	1,78
Totalt ³	1,94	2,03	2,39	1,94	1,54

Kommentar: $N^1 = 30$, $N^2 = 16$, $N^3 = 46$. Likert-skala 1 (låg aggression) – 4 (hög aggression).

The Aggression Questionnaire (Buss & Perry, 1992) testades på generell nivå (skillnad i aggression) samt på fyra undernivåer (olika typer av aggression). Fråga 18 och 19 inverterades enligt den uträkningsmodell Buss & Perry (1992) använder sig av.

Mätresultat. För att testa hypotesen att det fanns en skillnad i aggression mellan kriminella och icke-kriminella gjordes ett T-test som visade att det fanns en signifikant skillnad: $t(44) = -7,403, p < 0,01$ ($p = 0,000$). Medelvärdet på frågeformuläret var högre för de kriminella ($M = 2,4$) än för de icke-kriminella ($M = 1,68$). De fyra undernivåerna gav följande resultat; fysisk aggression: $t(44) = -7,376, p < 0,01$ ($p = 0,000$), verbal aggression: $t(44) = -2,114, p < 0,05$ ($p = 0,04$), ilska: $t(44) = -6,718, p < 0,01$ ($p = 0,000$), fientlighet: $t(44) = -3,103, p < 0,05$ ($p = 0,03$). På respektive nivå erhöll de kriminella ett högre medelvärde än de icke-kriminella. Hypotesen kan därmed styrkas, de kriminella hade högre grad aggression jämfört med icke-kriminella. Vid analys inom den kriminella gruppen fanns inga skillnader mellan våldsbrottslingar och övriga brottslingar på någon nivå. Det enda resultat som närmade sig p-gränsen 0,05 var fysisk aggression: $t(14) = 1,956, p > 0,05$ ($p = 0,071$).

Korrelationsanalys

Tabell 4.

Korrelation mellan The Aggression Questionnaire, "känslotermometern" och SC-IAT

	Verbal agg.	Ilska agg.	Fysisk agg.	Fientlighet agg.	Aggression	SC-IAT
Ilska agg.	,385**					
Fysisk agg.	,309*	,823**				
Fientlighet agg.	,226	,529**	,528**			
Aggression	,510**	,913**	,927**	,702**		
SC-IAT (våld)	-,281	-,327*	-,374*	-,287	-,407**	
Känslot.						
Våldsord	,428**	,688**	,696**	,456**	,742**	-,304*

Kommentar: $N = 46$, * = sign. at $p < .05$; ** = sign. at $p < .01$. De nämnda variablerna kommer från de tre olika testerna studien använt sig av. Aggression är den sammanlagda variabeln av verbal aggression, ilska, fysisk aggression och fientlighet. SC-IAT är det implicita våldstestet. Känslotermometern använder sig enbart av de våldsamma orden.

The Aggression Questionnaire. Korrelationen mellan de olika nivåerna presenteras i Tabell 4 (alla 46 deltagare). Av de fyra nivåerna (fysisk aggression, verbal aggression, ilska och fientlighet) var det bara ilska och fysisk aggression som påvisade en signifikant korrelation med alla nivåer. Starkast korrelation fanns mellan fysisk aggression och ilska ($r = 0,823, p < 0,01$ ($p = 0,000$)). Verbal aggression korrelerade starkast med ilska ($r = 0,385, p < 0,05$ ($p = 0,008$)), och fientlighet korrelerade lika starkt med ilska ($r = 0,529, p < 0,01$ ($p = 0,000$)) som med fysisk aggression ($r = 0,528, p < 0,01$ ($p = 0,000$)). Jämför man sedan kriminella med icke-kriminella blir resultaten något annorlunda. Bland de kriminella korrelerade verbal aggression med ilska ($r = 0,599, p < 0,05$ ($p = 0,014$)) och fysisk aggression ($r = 0,716, p < 0,01$ ($p = 0,002$)). Ilska korrelerade även med fysisk aggression ($r =$

0,697, $p < 0,01$ ($p = 0,003$)). Bland de icke-kriminella korrelerade endast ilska med fysisk aggression ($r = 0,489$, $p < 0,01$ ($p = 0,006$)).

Korrelation mellan testerna. Den totala aggressionen (alla nivåer inkluderade) från The Aggression Questionnaire hade en signifikant korrelation med SC-IAT ($r = -0,407$, $p < 0,01$ ($p = 0,005$)) och "känslotermometers" våldsord ($r = 0,742$, $p < 0,01$ ($p = 0,000$)). SC-IAT korrelerade även signifikant med "känslotermometers" våldsord ($r = -0,304$, $p < 0,05$ ($p = 0,04$)). Av alla nivåer på The Aggression Questionnaire korrelerade SC-IAT starkast med fysisk aggression ($r = 0,374$, $p < 0,05$ ($p = 0,010$)). Fysisk aggression korrelerade i sin tur starkast med "känslotermometers" våldsord ($r = 0,696$, $p < 0,01$ ($p = 0,001$)).

Diskussion

Single Category Implicit Association Test

Det primära målet med studien var att undersöka huruvida det finns en skillnad i implicita attityder mellan kriminella/våldsbrottslingar och vanliga, icke-kriminella människor (kontrollgrupp). Det implicita associationstestet (SC-IAT: Karpinski & Steinman, 2006) visade distinkt att så var fallet. Resultaten visar en tydlig divergens i responser mellan de två testade grupperna. I första uppgiften, där syftet var att placera negativa och våldsamma ord i samma kategori, fick den kriminella gruppen en avsevärt längre responstid än kontrollgruppen. I den andra uppgiften, som syftade till att placera positiva och våldsamma ord i samma kategori, fick den kriminella gruppen en subtilt snabbare responstid. Hur skall ett sådant resultat tolkas? Det står klart och tydligt att differensen i responstider hos de kriminella på de två uppgifterna är i relation till kontrollgruppens, ganska liten. Man skulle följaktligen, utifrån hur testet är utformat, kunna säga att den kriminella gruppen har starkare positiva implicita attityder till våld.

När ett koncept aktiveras av externa stimuli öppnar det för en våg av associationer (länkar) till andra koncept och attribut. Konceptet kan, direkt eller indirekt via andra koncept och attribut, vara kopplade till positiva eller negativa valenser. Under SC-IAT sker en sådan aktivering när ett ord (externt stimuli) syns på skärmen. Att både den kriminella och den icke-kriminella gruppen fick en högre medelvärdestid på block 4 kan förklaras med att våldsorden aktiverar ett nätverk med framförallt negativa valenser, vilket gör det svårare att kategorisera våldsorden tillsammans med positiva ord. Samma princip sker i block 2, med den stora skillnaden att våldsorden kategoriseras med negativa ord, vilket därmed är en lättare process,

då dessa kategorier aktiverar ett nätverk av koncept och attribut som har en högre grad av associationer till negativa valenser. En attityd i detta fall kan ses som associationen mellan det aktiverade konceptet (ordet) och valensen (positiv eller negativ). Associationerna mellan koncepten, attributen och valenserna kan även ha olika styrka som påverkar graden av aktivering. En svag association mellan konceptet våld och en negativ valens kan därmed innebära att attityden inte aktiveras lika lätt som om den vore stark (Greenwald, Banaji, Rudman, Farnham, Nosek, & Mellot, 2002).

Dissekeras testet till sin ursprungsform, med två separata kategoriseringsblock, kan ett tolkningsdilemma uppstå. Den svart-vita tolkningen av de kriminellas längre responstid på första kategoriseringsuppgiften kan ses som svagare *negativa* associationer till våldsord. Innebär dessa svagare negativa associationer till våldsord att man är positiv till våld? Den andra kategoriseringsuppgiften visade att de inte skiljde sig signifikant från kontrollgruppen för positiva associationer till våld. En annan förklaringsmodell är att de kriminella skulle kunna vara långsammare rent kognitivt, dvs. att deras responstider har förskjutits på båda blocken i förhållande till kontrollgruppens. Detta skulle i teorin innebära att de har starkare *positiva* associationer till våld. Hursomhelst, vare sig det handlar om svagare negativa associationer till våld, eller starkare positiva associationer till våld, kan det konstateras att skillnaden mellan grupperna är signifikant. Det intressanta är huruvida dessa attityder inverkar på verkligt beteende. Attityder till olika företeelser påverkar beteendet i olika grad beroende på hur attityderna är uppkomna och regleras av olika moderatorer (Baron & Byrne, 2000; Petkova et al., 1995; Krosnick et al., 1993; Crano & Prislin, 1995; m.fl.). Orsakerna till att de kriminella påvisar starkare positiva implicita attityder till våld kan härledas till ett flertal orsaker; spekulativt är en av de mer troliga moderatorerna *attitydens ursprung*, dvs. hur attityderna formats i samband med en direkt våldsamt miljö och omgivning. När attityder formats ur erfarna/upplevda händelser är de vid ett senare skede lättare att återkalla, och påverkar därmed beteendet i större utsträckning. I övrigt går det bara att spekulera huruvida attityderna formats på olika sätt och varför.

Känslotermometern

”Känslotermometern” bekräftar i övrigt de kriminellas inställning till våld (våldsord) då de uppvisade ett signifikant högre medelvärde på testet. Det går återigen att belysa hur de kriminella fick ett medelvärde på 35,1, vilket i en skala mellan 0 (som är kallt/negativt inställd) och 100 (som är varmt/positivt inställd) innebär att de trots allt är mer *negativa* till våld än positiva, fast i relation till en ”kontrollgrupp” ($M = 9,5$) blir *mindre* negativa eller *mer*

positiva. Dessa resultat går hand i hand med vad SC-IAT visat - något som bekräftas och understryks av korrelationen mellan testerna. Vidare fanns det en stor skillnad inom den kriminella gruppen. Våldsbrottslingar skilde sig signifikant från övriga brottslingar, och med ett medelvärde på 45,9 närmar de sig en positiv syn på våldsord, som misshandla, prygla, boxa, sparka, slå och strypa – detta i stark kontrast till övriga brottslingar som hade ett medelvärde på 17,1.

The Aggression Questionnaire

Det explicita frågeformuläret, The Aggression Questionnaire (Buss & Perry, 1992), som mäter aggression på fyra nivåer, ger sken om hur man beter och känner sig i en rad olika situationer. Resultatet visade tydligt hur de kriminella skilde sig signifikant från de icke-kriminella på aggression överlag, samt på alla undernivåer. Allt detta var i linje med de uttalade hypoteserna. Det kanske mest anmärkningsvärda är hur det även skilde sig signifikant på verbal aggression – då denna nivå var fylld med frågor av slagen: ”Jag argumenterar och diskuterar när andra inte håller med mig”, ”Mina vänner tycker jag argumenterar lite för mycket”, ”Jag talar öppet om för mina vänner om jag har en avvikande åsikt” osv. Flera påståenden (frågor) inom denna nivå (verbal aggression) verkade ”passande” för kontrollgruppen, som bestod av flertalet studenter, där det mer eller mindre är kutym att argumentera/diskutera och föra fram sin sak. I övrigt var resultaten förväntade; fysisk aggression och ilska var de med störst signifikans. Ilska, var precis som i Buss & Perrys (1992) studie, en brygga mellan den instrumentella komponenten av beteende (verbal och fysisk aggression) och den kognitiva komponenten av beteende (fientlighet – känsla av orättvisa och illvilja). Som konstaterat i resultatet korrelerar inte alla skalor med varandra, och inom varje grupp påvisade de kriminella fler korrelationer mellan skalorna än de icke-kriminella. Att ilska korrelerar med fysisk aggression har den naturliga förklaringen att man nästan alltid brukar våld vid ett affektivt/emotionellt sinnesstånd. Efter en tid dämpas ens emotionella tillstånd (lugnar ner sig), och övergår i en mer kognitiv fas (begrundar det som hänt). Här verkar de icke-kriminella inte känna samma illvilja eller känsla av orättvisa (fientlighet) som de kriminella.

Aggression korrelerade starkast med våldsordsskattningarna på ”känslotermometern”, något som enklast förklaras med att inställningen till våld även reflekterar graden av aggression, eller att aggressionen i sig inverkar på inställningen till våld. Detta i sin tur stärks av det faktum att fysisk aggression har flest antal påståenden på The Aggression Questionnaire, och bör då korrelera med alla fysiska våldsord från ”känslotermometern”. Inte

helt oväntat är då fysisk aggression den skala som korrelerar starkast (alla skalor har en signifikant korrelation) med våldsordsskattningarna från ”känslotermometern”. Aggression korrelerar även med SC-IAT, vilket innebär att våra *implicita attityder* har en inverkan på beteende i verkliga situationer, framförallt hur ilska och fysisk aggression manifesterar sig (som var de enda skalorna som korrelerade med SC-IAT).

Sammanfattningsvis går det att konstatera att alla studiens hypoteser bekräftades. Signifikanta skillnader mellan kriminella och icke-kriminella har bevisats. Korrelation har påvisats mellan alla *tester*. En intressant sidoaspekt är därmed sambandet mellan *implicita* och *explicita attityder*.

Sambandet mellan implicita och explicita attityder

Resultaten på de *implicita* testerna korrelerar med resultaten på de *explicita* testerna; detta skulle kunna, i linje med Fazio (2003), innebära att *implicita* och *explicita attityder* inte är två separata konstrukt och att det, som Fazio vill mena, de facto är *mätmetoderna* som är *explicita* och *implicita* och inte *attityderna*. Det går alltså att komma åt *samma attityder* med olika varianter av mätningar. Det måste emellertid inte förhålla sig på så sätt. I linje med Nosek (2004) skulle det fortfarande kunna handla om två olika konstrukt som är nära relaterade till varandra – de *implicita* och *explicita attityderna* skulle här i följaktligen vara av samma karaktär. Om man väljer att anamma Noseks perspektiv är en tanke sålunda att försökspersonerna svarat ”ärligt” på de *explicita* testerna. Det går även att diskutera storleken på korrelationen – med tanke på att den inte var ”perfekt” kan det ur den synvinkeln stödja Noseks teori om två konstrukt. Enär frågan om huruvida *implicita* och *explicita attityder* är ett och samma konstrukt eller inte är så pass komplex och mångfasetterad, är det utifrån studiens resultat inte möjligt att dra några slutsatser om detta. Vilket av dessa två paradigman man än väljer att luta sig mot, är det väsentliga huruvida det med *explicita* eller *implicita mätmetoder* går att predicera beteende utifrån kunskapen om attityder.

Prediktion av beteende

Eftersom båda mätmetoderna, ”känslotermometern” och SC-IAT, korrelerade med aggression på The Aggression Questionnaire, kan det vara intressant att diskutera huruvida ”samspelet” mellan det *implicita* (attityd/metod) och *explicita* (attityd/metod) predicerar beteende utifrån den eller de attityder testpersonen påvisat. Predicerar ett *implicit* test beteendet bäst själv? Predicerar ett *explicit* test beteendet bäst själv? Eller är det en kombination av båda testerna som är det ultimata? Vad som är väsentligt i detta fall (med

kriminella som genomgår anti-våldsprogram) är att de explicita frågeformulären *är*, och har en dokumenterad utsatthet för alterering av svar pga. social önskvärdhet (Greenwald et al. 1998; Nosek, 2003 m.fl.), speciellt i de fall då man som testperson har ett egenintresse av att svara ”korrekt” (Snowden et al., 2004). En möjlig anledning till att de kriminella på de explicita testerna svarade i kontrast till ett ”sunt” samhälles normer, kan vara att de - med tanke på den konfidentiella datahanteringen - kände sig öppna att svara ärligt på frågor som i vanliga fall betingar socialt önskvärda svar. Detta i motsats till en testsituation där man som testperson är under direkt utvärdering.

Denna studie har tydligt visat att SC-IAT kan skönja våldsattityder, som både korrelerar med självrapporterande aggression och av det faktum att de testade (våldsbrottslingarna) *har* en dokumenterad och bevisad våldshistorik (dömda för våldsbrott). Av ovanstående orsaker skulle därmed SC-IAT vid utvärdering av våldsattityder fungera som ett kompletterande test till de redan befintliga självrapporteringsformulären. Vidare har Greenwald et al. (1998) och McConnell och Leibold (2001) visat att IAT till och med kan vara en bättre indikator för verkligt beteende (inte självrapporterande) än explicita mätmetoder.

Felkällor och förslag på förbättringar

Rent metodologiskt vore det *önskvärt* med ett större antal försökspersoner i den kriminella gruppen, främst med tanke på eventuella inomgruppskillnader mellan våldsbrottslingar och övriga brottslingar. Detta tillkortakommande behöver på intet sätt vara graverande för undersökningen, eftersom det gick att påvisa en signifikant skillnad mellan den kriminella och icke-kriminella gruppen trots att flertalet (6 av 16) i den förstnämnda gruppen inte var våldsbrottslingar. Denna ”brist” kan istället illustrera, med resultatet i åtanke, ett styrkebevis av studiens hypotes; fler våldsbrottslingar hade med största sannolikhet inneburit en *ännu* större skillnad mellan de undersökta grupperna.

Ordvalen i studien skulle kunna vara ett potentiellt confound. ”Hota” var ett av orden i den våldsamma kategorin. ”Krig” var ett av orden i den negativa kategorin. Vid närmare eftertanke var de felkategoriserade. Orden borde överhuvudtaget inte ha funnits med eftersom de är svårkategoriserade pga. sin tvetydighet. Ord från den negativa och den våldsamma kategorin bör vara distinkt skilda i sin semantiska innebörd. ”Hota” t.ex., tolkas av vissa som direkt våldsamt, medan andra tolkar det som enbart negativt. Denna semantiska meningsskiljaktighet fanns inte beträffande ord som exempelvis ”misshandla” – ett ord som definitivt inte kan tolkas som *icke*-våldsamt. Dessa två kategoriseringsmissar gick att reparera statistiskt genom att eliminera dem från analysen. Dessvärre blev ”krig” och ”hota” ett litet

störningsmoment för några av deltagarna i kontrollgruppen, som uttryckligen reagerade på orden.

En avslutande felkälla, en mindre sådan, kan vara att kontrollgruppen och den kriminella gruppen testades på helt olika institutioner, och därmed fanns vissa kontextuella skillnader. Dessa skillnader är så minimala att de med all säkerhet inte utgjort någon effekt på studiens utgång. Optimalt är givetvis att testa alla försökspersoner under samma förutsättningar.

Slutord

Sammanfattningsvis kan det konstateras att studiens primära syfte och mål har tillfredsställts. Att kriminella och icke-kriminella skilde sig i aggression och *explicita* attityder till våld var inte helt oväntat. Den påvisade skillnaden i *implicita* attityder är däremot mer intressant, ty detta är den första studien kring skillnader i implicita våldsattityder mellan kriminella och icke-kriminella. Följaktligen blir den valda implicita mätmetoden ett användbart verktyg för framtida evalueringar av människor som genomgår olika typer av behandlingsfaser mot våld och aggression. Eftersom IAT visat sig vara mottaglig för klinisk förändring (Teachman & Woody, 2000), kan det som kompletterande test ge en bättre bedömningsgrund om huruvida den behandlade verkligen genomgått en förändring. Resultaten i denna studie är därmed lovande i ett framtidsperspektiv – dock måste det tas i beaktande att det fortfarande inte är helt klarlagt huruvida de *explicita* och *implicita* attityderna samspelar – och med vilken styrka de sedan påverkar verkligt beteende. Av den anledningen vore det oerhört intressant att testa våldsbrottslingar som genomgått sin strafftid, för att sedan se hur deras resultat korrelerar med ett eventuellt brottsåterfall.

Referenser

- Adams, D. (1998). Treatment models of men who batter: a profeminist analysis. I K. Yllö och M. Bograd (Red.), *Feminist Perspectives on Wife Abuse*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Allport, G. W. (1935) Attitudes. *A Handbook of Social Psychology*. Worcester, MA, US: Clark University Press.
- Bandura, A. (1965). Influence of models' reinforcement contingencies on the acquisition of limited responses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1, 589-595.
- Bandura, A. (1976). Social learning analysis of aggression. I E. Ribes-Inesta och A. Bandura (Red.), *Analysis of Delinquency and Aggression*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Bargh, J. A., Chaiken, S., Gendler, R., & Pratto, F. (1992). The generality of the automatic attitude activation effect. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 892-912.
- Baron, R. A., & Byrne, D. *Social Psychology, Ninth Edition*. Needham Heights, Massachusetts: A Pearson Education Company.
- Bellezza, F. S, Greenwald, A. G., & Banaji, M. R. (1986). Words high and low in pleasantness as rated by male and female college students. *Behaviour Research Methods, Instruments, & Computers*, 18, 299-303.
- Blanton, H., & Jaccard, J. (2006). Arbitrary metrics in psychology. *American Psychologist*, 61, 27-41.
- Bornstein, R. F., & D'Agostino, P. A. (1992). Stimulus recognition and the mere exposure effect. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63, 545-552.
- Buss, A. H., & Perry, M. (1992). The Aggression Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63, 452-459.
- Christiansen, K. O. (1974). Seriousness of criminality and concordance among twins. I S. A. Mednick och K. O. Christiansen (Red.), *Biosocial Bases of Criminal Behaviour*. New York: Gardiner Press.
- Crano, W.D., & Prislin, R. (1995) Components of vested interest and attitude-behavior consistency. *Basic and applied Social Psychology*, 17, 1-21.
- Cunningham, W. A., Johnson, M. K., Gatenby, J. C., Gore, J. C., & Banaji, M. R. (2003). Neural components of social evaluation. *Journal of personality and social psychology*, 85, 639-649.
- Cunningham, W. A., Preacher K. J., & Banaji, M.R. (2001). Implicit attitude measures:

- Consistency, stability, and convergent validity. *Psychological Science*, 12, 163-170.
- Egidius, H. (1994). *Natur och Kulturs Psykologilexikon*. Stockholm: Natur och Kultur
- Fazio, R. H., & Olson, M. A. (2003). Implicit measures in social cognition research: Their Meaning and Use. *Annual Review of Psychology*, 54, 297-327.
- Festinger, L. (1995). A theory of social comparison processes. *Human relations*, 7, 117-140.
- Frude, N. (1994). Marital violence: an interactional perspective. I J. Archer (Red.), *Male Violence*. London: Routledge.
- Greenwald, G. A & Banaji R. M. (1995). Implicit social cognition: Attitudes, Self-Esteem, and Stereotypes. *Psychological Review*, 102, 4-27.
- Greenwald, A. G., Banaji R. M., Rudman, Farnham, S. D., Nosek, B. A., & Mellot, D. S. (2002). A Unified Theory of Implicit Attitudes, Stereotypes, Self-Esteem, and Self-Concept. *Psychological Review*, 109, 3-25.
- Greenwald, A. G., & Farnham, S. D. (2000). Using the implicit association test to measure self-esteem and self-concept. *Journal of personality and social psychology*, 79(6), 1022-1038.
- Greenwald, A. G., McGhee, D. E., & Schwartz, J. L. K. (1998). Measuring Individual Differences in Implicit Cognition: The Implicit Association Test. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 1464-1480.
- Greenwald, A. G., & Nosek, B. A. (2001). Health of Implicit Association Test at age 3. *Zeitschrift für Experimentelle Psychologie*, 48, 85-93.
- Jones, S. (2000). *Understanding violent crime*. Buckingham, PA: Open University Press.
- Karpinski, A., Steinman, R. B. (2006). The Single Category Implicit Association Test as a Measure of Implicit Social Cognition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91, 16-32.
- Katz, J (1988) *The Seduction of Crime*. New York: Basic Books.
- Krosnick, J. A., Betz, A. L., Jussim, L. J., & Lynn, A. R. (1993). Subliminal conditioning of attitudes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18, 152-162.
- Krosnick, J. A., Boninger, D. S., Chuang, Y.C., Berent, M. K., & Carnot, C. G. (1995). Attitude strength: One construct or many related constructs? *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 1132-1151.
- Maxfield, M. G., & Widom, C. S. (1996). The cycle of violence: revisited 6 years later. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 150, 390-395.

- McConnel, A. R., & Leibold, J. M. (2001). Relations Among the Implicit Association Test, Discriminatory Behaviour, and Explicit Measures of Racial Attributes. *Journal of Experimental Social Psychology*, 37, 435-437.
- Mednick, S.A., Moffitt, T.E., & Stack, S.A., (Red.) (1987). *The Causes of Crime: New Biological Approaches*. New York: Cambridge University Press.
- Murphy, S. T., & Zajonc, R. B. (1993) Affect, cognition, and awareness: Affective priming with optimal and suboptimal stimulus exposures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64, 723-729.
- Nosek, B. A. (2003). Moderators of the Relationship between Implicit and Explicit Evaluation. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering*, 63(10-B), 4965.
- Nosek, B. A, Greenwald, A. G., & Banaji, M. R. (2005). Understanding and using the Implicit Association Test: II. Method variables and construct validity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 166-180.
- Nosek, B. A., & Hansen, J. J. (2004). The associations in our heads belong to us: Searching for attitudes and knowledge in implicit cognition. Opublicerat manuscript.
- Olson, M. A., & Fazio, R. H. (2004). Trait inferences as a function of automatically-activated racial attitudes and motivation to control prejudiced reactions. *Basic and Applied Social Psychology*, 26, 1-12.
- Osgood, C. E., Suci, G. J., & Tannenbaum, P.H. (1957). *The measurement of meaning*. Oxford, England: Univer. Illinois Press.
- Petkova, K. G., Ajzen, L., & Driver, B. L (1995). Salience of anti-abortion beliefs and commitment to and attitudinal position: On the strenght, structure, and predictive validity of anti-abortion attitudes. *Journal of Applied Social Psychology*, 75, 1264-1272.
- Raine A., Reynolds C., Venables P. H., Mednick S. A., & Farrington D. P. (1998). Fearlessness Stimulation-seeking, and large body size at age 3 years as early predispositions to childhood aggression at age 11 years. *Archives of General Psychiatry*, 55, 745-751.
- Roefs, A & Jansen, A. (2002). Implicit and explicit attitudes toward high-fat foods in obesity. *Journal of Abnormal Psychology*, 111, 517-21.
- Rowe, D. (1990). Inherited dispositions toward learning delinquent and criminal behaviour: new evidence. I L. Ellis and H. Hoffman (Red.), *Crime in Biological, Social, and Moral Contexts*. New York: Praeger.
- Sarnoff, L. (1960). Psychoanalytic theory and social attitudes. *Public Opinion Quarterly*,

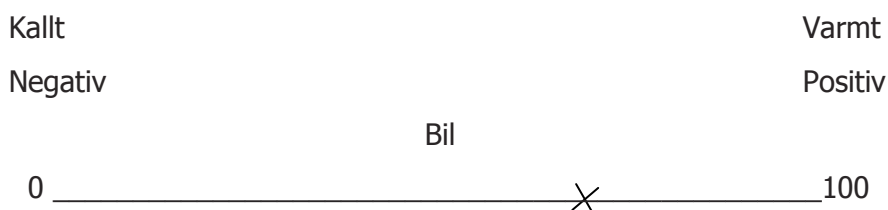
24(2), 251-279 .

- Schwarz, N., & Clore, G. L. (1983). Mood, misattribution, and judgements of well-being: Informative and directive functions of affective states. *Journal of Personality and Social Psychology, 45*, 513-523.
- Schwarz, N., Strack, F., & Mai, R. M. (1991). Assimilation and contrast effects in part-whole question sequences: A controversial logic analysis. *Public Opinion Quarterly, 55*, 3-23.
- Shaver, J. (1993). Americas legal immigrants: Who they are and where they go. *Newsweek*, 20-21.
- Sheldon, W. H. (1949). *Varieties of Delinquent Youth*. New York: Harper.
- Sivacek, J., & Crano, W. D. (1982). Vested interest as a moderator of attitude-behavior consistency. *Journal of Personality and Social Psychology, 43*, 210-221.
- Snowden, R. J., Gray, N. S., Smith, J., Morris, M. & MacCulloch, M. J. (2004). Implicit affective associations to violence in psychopathic murders. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology, 15*, 620-641.
- Zajonc, R. B. (1968). Attitudinal effects of mere exposure. *Journal of Personality and Social Psychology, 9*, 1-27.

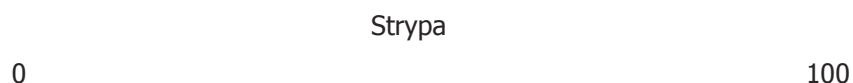
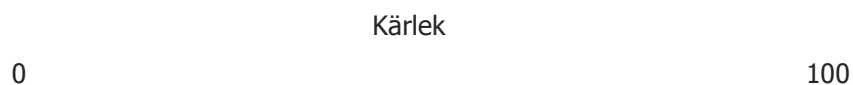
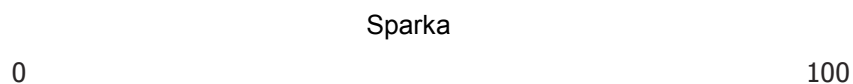
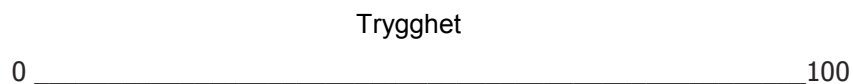
Appendix A

Nu skulle vi vilja veta vad du känner inför vissa ord med hjälp av något som brukar kallas "känslotermometern". Den går från 0 till 100 och du svarar genom att göra en markering någonstans på linjen. Ju mer positivt/varmt du känner inför ordet desto högre markering gör du, och ju mer negativt/kallt du känner desto lägre markering.

Exempel:

Här börjar testet

Sjukdom
0 _____ 100

Boxas
0 _____ 100

Misshandla
0 _____ 100

Tur
0 _____ 100

Prygla
0 _____ 100

Appendix B

Bakgrundsformulär

Två korta frågor som vi gärna vill att ni besvarar. All information behandlas givetvis konfidentiellt, dvs. ni är fullständigt anonyma i era svar.

Ålder _____ år

Varför är ni intagna på anstalten (brottshandling)? _____

_____

Appendix C

Positiva ord	Negativa ord	Våldsord
<i>Lycka</i>	<i>Olycka</i>	<i>Slåss</i>
<i>Kärlek</i>	<i>Fattig</i>	<i>Misshandla</i>
<i>Glad</i>	<i>Ful</i>	<i>Prygla</i>
<i>Fred</i>	<i>Sjukdom</i>	<i>Sparka</i>
<i>Vänskap</i>	<i>Cancer</i>	<i>Boxa</i>
<i>Trygghet</i>	<i>Katastrof</i>	<i>Strypa</i>
<i>Vacker</i>	<i>Tragisk</i>	<i>Hota</i>
<i>Vänlig</i>	<i>Svält</i>	
<i>Skratta</i>	<i>Misslyckad</i>	
<i>Tur</i>	<i>Tråkig</i>	
<i>Glädje</i>	<i>Nöd</i>	
	<i>Krig</i>	